

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

גליון ”חיי שרה” - (גליון 5 שנת תשע”ג, כה חשוון תשע”ג, 10/11/2012)

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת ”חיי שרה” – על היופי והאופי ומה שביניהם

בשנת 1985, כתב הסופר ”שלום עליכם”, את הסיפור על ”טוביה החולב”. סיפור על יהודי קשה יום מן העיירה הרוסית אנטבקה, ולו שבע בנות. הסיפור עוסק התמודדותו של טוביה עם חיי וקשיי היום יום ועם הצורך למצוא שידוך לבנותיו. הסיפור גם עוסק בתופעות שהחלו לקרות אז בעולם וברחוב ביהודי ובהן: החילון, ההתבוללות, המודרניזציה וגם הסוציאליזם. וטוביה, הוא חי כדי לשרוד ומנסה לאלתר איזו מנגינת קיום פשוטה וערבה, ולרקוד לצליליה את ”ריקוד החיים” ולצלוח את הקשיים...

בשנת 1964 הפך המחזאי יוסף שטיין את הסיפור למחזמר המצליח ”כנר על הגג”. המחזה כבש במות רבות והצליח במשך עשרות שנים.

אחד השירים במחזמר - ”שיר השדכנית” (מילים: שלדון הרניק, תרגום: דן אלמגור, לחן: ג'רי בוק), מתחשבן עם מוסד השידוכים ולועג לו:

ינטה הו ינטה מצאי לי בן זוג.

שדכי לי שידוך, זווגי לי זיווג.

ינטה הו ינטה הגיע הזמן

מצאי לי סוף סוף חתן.

...גבר נחמד, גבר חייכן!

יהיה לי סוף סוף חתן.

והשדכנית, היא מציעה לבנותיו המבוגרות, העניות וחסרות הייחוס של טוביה החולב, את כל ה”שאריות”. את הזקן, את עב הכרס ואת כל השאר...

ומן המחזה, אל פרשת השבוע.

בפרשתנו, שולח אברהם את אליעזר עבדו לחפש **”שידוך”** ראוי לבנו, ליצחק. למרבה הפלא, אברהם נתן לאליעזר הנחיות מפורטות ומוקפדות היכן לחפש את הכלה המיועדת: **”כִּי אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ (ל”חרון”) וְלִקְחָתָ אִשָּׁה לְבְנִי לְיִצְחָק”** (בראשית כד, ד). אולם הוא בכלל לא הגדיר לו מה לחפש ומהם קריטריוני הקבלה הנדרשים מן המועמדת.

כאשר אחשוורוש מחפש מלכה חדשה לאחר מות ושתי, הוא מחפש רק יופי. הוא לא מחפש לא חינוך ולא תרבות. לא נימוסים ולא ייחוס, לא כשרון ולא השכלה. ולכן, המועמדות הרבות הן רק נערות יפות וטובות מראה ותו לא.

האם זה גם ”קריטריון הקבלה” אצל אברהם ואליעזר?

מידי שבת, אנו שרים לפני הקידוש את מזמור **”אשת חייל”** (משלי, פרק לא). על פי חז”ל (אגדת בראשית, פרק לד), מתאר מזמור זה את מעלותיה של שרה אמנו. פרק שבסיומו מופיעה ההכרזה: **”שֶׁקָר הַחַן וְהַבֵּל הַיְפִי אִשָּׁה יְרָאת ה' היא תִּתְהַלֵּל”** (שם, ל).

אליעזר גדל בביתו של אברהם והכיר את הקריטריונים, המעלות והמידות שהיו חשובות לאברהם. הוא ידע שאצל אברהם (בניגוד לאחשוורוש...) **”שֶׁקָר הַחַן וְהַבֵּל הַיְפִי”**. אשה איננה נמדדת רק ביופיה והיופי איננו העיקר. העיקר הן התכונות, המידות האנושיות וההתנהגות: **”אִשָּׁה יְרָאת ה' היא תִּתְהַלֵּל”** - אשה שהיא **נאה במעשיה** (שבת כה ע”ב).

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

ולכן, החליט אליעזר לבחון את המיועדת **באופי ולא ביופי** - במידת החסד ובעזרה לזולת. ביכולת לחוש את האחר ולהבין את צרכיו, בעדינות, באכפתיות ובלקייחת אחריות. כל התכונות האלה גם יחד, באו לידי ביטוי במעשה החסד הגדול של רבקה: **”וַתֵּאמֶר (רבקה לאליעזר) שְׂתֵה וְגַם גִּמְלִיךָ אֶשְׁקֶה”** (בראשית כד, מו).

וכאשר רבקה עונה כך וגם מקיימת את אשר הבטיחה, יודע אליעזר בבירור, כי זאת הנערה הראויה והמתאימה להיות אשתו של יצחק וכלתו של אברהם - **”אֵתָהּ הִכַּחַת לְעֶבְדְּךָ לְיִצְחָק”** (שם, יד).

אם כך, האם היהדות פוסלת את היופי? ודאי שלא. ותעיד על כך העובדה הבאה:

כאשר בוחרים דיינים לסנהדרין, הם נדרשים להיות לא רק תלמידי חכמים גדולים ובעלי מידות אישיות נעלות, אלא גם **”יפים”** ומרשימים: בעלי קומה, בעלי מראה ונקיים מכל מומי הגוף (רמב”ם, הלכות סנהדרין ב, ו). כי חשוב שהאנשים שמייצגים את דבר ה' מול הציבור והעם, יהיו מרשימים. כאשר דבר ה' מגיע על ידי **”שליח”** שהינו **”פגום”** חיצונית, הדבר עלול לפגום בתוקפו וחשיבותו של המסר האלוקי... כי כך אנחנו – בני האדם בנויים...

אם כך, אולי די ב”יופי” ותו לא?

כאשר שמואל מגיע למשוח מלך שיחליף את שאול, הוא מגיע לבית לחם לביתו של ישי. בראותו את אליאב הגבוה, הנאה והמרשים, הוא בטוח שהוא הוא המיועד. אולם הקב”ה אומר לו: **”אַל תִּבְטֵ אֶל מְרֵאָהוּ וְאֶל גְּבוֹהַּ קוֹמָתוֹ”**. אל תסתכל רק על החיצוניות המרשימה. הוא אינו ראוי למלוך בגלל תכונותיו ומידותיו הפנימיות - אותן אתה אינך רואה **”כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיו וְה' יִרְאֶה לְלֵב”** (שמואל א פרק טז, ו-ז). היופי חשוב כאשר הוא מגיע כ”חלק” מן החבילה כולה...

ועל כך אמר רבי: **”אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו”** (אבות ד, כ).

בשולי הדברים נעיר, כי אליעזר עבד אברהם השכיל להגדיר **”מבחן קבלה”** שסייע בידו **”לראות ללֵב”** ולהכיר את תכונותיה של רבקה לפני ולפנים.

זאת ועוד. היהדות רואה ביופי ובשאר התכונות הגופניות את מתנת ה'. ולכן, אל לאדם להתגאות בכך שהוא יפה, חכם, גיבור או עשיר, כי את זה הוא רק קיבל במתנה. כדברי הנביא ירמיהו:

”כֹּה אָמַר ה', אֵל יִתְהַלֵּל חָכֵם בְּחָכְמָתוֹ וְאֵל יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֵל יִתְהַלֵּל עֹשֵׂי רָז” (ט, כב).

ומוסיף על כך שלמה המלך החכם מכל אדם ואומר: ראיתי כבר קלי רגליים שנכשלו במרוץ וגיבורים שנפלו במלחמה וחכמים שלא מצאו מזון כדי פרנסתם (קוהלת ט, יא). ולכן הוא ממליץ לאדם לא לסמוך רק על כישרונותיו שהרי הם בידו **”על תנאיי”**, אלא להטיל את יתרו על ה' ולהתפלל (בצד חובתו לעשות השתדלות מעשית כראוי...).

הבה נסכם את תלמודנו ונוסיף:

1. היופי אינו חזות הכל. אולם, ליופי יש מקום כחלק מחבילה רוחנית של מידות אישיות טובות.
2. האופי, הרבה יותר חשוב מן היופי...
3. היהדות רואה ביופי ובשאר התכונות הגופניות את מתנת ה'. ולכן, אל לאדם להתגאות בכך שהוא יפה, חכם, גיבור או עשיר, כי הוא רק קיבל זאת במתנה. החוכמה היא לנצל את המתנות הללו ולהשתמש בהן וטובה ולתועלת...

"נקודה טובה" לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

4. גם בעל הכישרון והיופי, צריך לדעת שהמתנות האלה נמצאות בידו "על תנאי" ולכן אל לו רק לסמוך על עצמו ולחשוב שהוא "יכול הכל"...

ונסיים בסיפור.

לאחרונה פרצה אל המרשתת (הרשת...) חבורת "אנדרדוס". חבורת יוצרים קומית, המעלה מערכונים קצרים ליוטיוב. מערכונים נהדרים המכילים הומור עוקצני עדין ונחמד, על תופעות שונות במגזר הדתי.

אחד המערכונים האחרונים, עוסק בתופעת ה"דייטים" (השידוכים המודרניים) בציבור הדתי (בהומור עוקצני כמובן...) והוא מבוסס על השיר "אחלה חמודה" של בני בשן.

בפי חבורת "אנדרדוס", הפך השיר "אחלה חמודה" – שיר ברוח אחשוורוש, המחפש רק יופי, ל"אחלה חסודה" – לשיר ברוחו של אברהם אבינו, המחפש את האופי. והשיר, הוא עוסק כמובן לא בחיצוניותה של ה"חמודה", אלא במעלותיה הרוחניות של ה"חסודה"...

מסכת שבת פי"ג

אשה רואה

מייל: nekudatova@gmail.com

רשימת תפוצה + ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש,

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל,

אהבת? הפץ בין חבריך